

✿ НАМ ЗАСТАЛАСЯ СПАДЧЫНА...

Акунуцца ў побыт палешукоў

Цэнтр традыцыйнай культуры і побыту "Спадчына Палесся" вось ужо чатыры месяцы працуе ў вёсцы Мерчыцы Пінскага раёна. Гэта сапраўдны музей, дзе сабраны ўнікальныя прадметы побыту і народных рамёстваў палешукоў.

— Народныя святы і абрады, непаўторны фальклор, самабытныя рамёствы, нацыянальны касцюм, кухня палешука — усю гэту багатую спадчыну неабходна захаваць, адрадыць і, вядома, запраسیць пазнаёміцца з ёй гасцей, — расказвае дырэктар Пінскага раённай цэнтралізаванай клубнай сістэмы Наталля Зянец. — З гэтай мэтай і быў створаны цэнтр традыцыйнай культуры і побыту ў вёсцы Мерчыцы "Спадчына Палесся". Ён стаў адначасова і музеем, і базай для размяшчэння і захавання прадметаў сялянскага побыту і народных промыслаў продкаў сённяшніх жыхароў рэгіёну. Работнікі культуры Піншчыны сабравалі прылады працы, прадметы побыту, вырабы майстроў і немагэрыальную спадчыну — абрады, песні, мясцовыя звычай, гульні, рэцэпты страў і многае іншае.

Цэнтр традыцыйнай культуры і побыту палешукоў размясціўся ў будынку былой Мерчыцкай школы, які быў панярэдне капітальна адрамантаваны. На гэтым месцы

працавалі ўсім раёнам. Таму найшчырэйшыя словы падзякі работнікам культуры за збор экспанатаў для музея. Ідэй на будучае па захаванні культуры, звычай і абрадаў вельмі многа. У цэнтры плануецца арганізацыя выстаў народных умельцаў, фальклорна-гульнівых праграм, народных свят, семінараў, пленэраў, форумаў з удзелам фальклорных калектываў.

Як толькі заходзіш у музей, трапляеш на выставу карцін і фотаздымкаў. Яны распавядаюць пра жыццё і побыт палешукоў у мінулых стагоддзях, іх умённі працаваць, жыць і адпачываць. Выстава невялікая, але яна стварае непаўторную атмасферу тых далёкіх часоў. Экспазіцыя наступнай залы знаёміць нас з прыладамі працы і побыту палешукоў XIX — пачатку XX стагоддзя. Гэта спілцення з лазы вырабы — кошыкі і ёмістасці для захоўвання ўсіх відаў ураджаю і прадуктаў, старадаўнія рыбаляўныя прылады і прыстасаванні, пасткі для жывёл. Тут жа плеценыя з лазы дзіцячыя калысачкі. Пляценне з лазы — старадаўняе рамёство палешука, яно не папрабавала ніякіх надзвычайных прылад, а лазы, як вядома, у нашым краі заўсёды хапала.

З драўлянымі прыладамі по-

быту знаёміць наступная зала. У ёй — самабытныя прадметы, якімі карысталіся нашы продкі ў штодзённым жыцці сто і болей год таму. Усе яны, вядома, былі зроблены ўручную. Што цікава, некаторыя з іх, што называецца, пакладзены ў аснову звыклых нам прыбораў побыту, напрыклад, мудоўка — сучасны міксер, адстойнік для малака — сепаратар.

А далей наведвальнікаў знаёміць з вышыўкай і ткацтвам. Напэўна, у кожнай сям'і ад прабабуль і бабуль засталіся такія "экспанаты" — тканяныя ручнікі, фартухі, абрусы, навалачкі, пакрывалы, палавікі... Ткацтва — унікальная для палескай вёскі з'ява. Яно з даўніх часоў было распаўсюджана па ўсёй тэрыторыі рэгіёну. Гэта доўгі і працаёмкі, але ж і творчы працэс. У дэманстрацыйнай зале, прысвечанай гэтаму няпростаму рамёству, гасцям не толькі пакажуць ткацкія станкі і іншыя прылады для апрацоўкі тканіны, але і абавязкова прапануюць самім паспрабаваць папрацаваць за ткацкім станком.

Наступная зала прысвечана ганчарству. Тут знаходзіцца традыцыйная палеская кераміка — шматлікія збаны, даёнкі, гладышы, міскі... Ганчарства хоць і пазней за іншыя рамёствы прыйшло на Па-

лессе, але хутка прыжылося і набыло шырокі попыт, а хатні посуд з гліны стаў для палешукоў патрэбай штодзёнай і звыклай.

Адна з самых цікавых, асабліва для дзяўчат, — зала нацыянальнага касцюма. Тут дэманструюцца ўборы, у якіх "фарсілі" нашы продкі: сукенкі, паясы, наміткі, кашулі... Яны выкананы ў традыцыйных, што на Палессі стагоддзямі існавалі і ўдасканальваліся. Нікога не пакіне рамансаваныя і асабліва цікавыя

льолька, і газавая лямпа ды іншыя прылады паўсядзённага сялянскага побыту. Наведвальнікаў пазнаёміць з посудам, у якім рыхтавалі няхітныя вясковыя стравы і, вядома ж, з печку, якая ў тых далёкія часы служыла "плітой" для прыгатавання ежы, а яшчэ — "лекарсам" ад многіх хвароб. У "Сялянскай хаце" пачастуюць гарачымі блінамі з чаем — такіх вы яшчэ не спрабавалі!

Таксама тут можна ўбачыць

ў будынку былой Мерчыцкай школы, які быў папярэдне капітальна адрамантаваны. На гэтыя мэты выдаткавана 101392,7 беларускіх рублёў.

— Новы культурыны і сацыяльны аб'ект, — гаворыць намеснік старшыні Пінскага райвыканкама Дзмітрый Палхоўскі, — атрымаўся цікавым, мнагапрофільным, інтэрактыўным. Ён сабраў самабытную культуру нашай Піншчыны, і цяпер сюды можа прыехаць моладзь, каб не толькі паглядзець, як жылі продкі, але і паўдзельнічаць у рэканструкцыі песень, абрадаў, навучыцца ткацтву і другім рамёствам нашых бацькоў і дзядоў. Няма сумненняў, што гэтая ўстанова культуры і побыту палешукоў будзе запатрабавана і ў замежных турыстаў. Над стварэннем цэнтра “Спадчына Палесся”

лазы, як вядома, у нашым краі заўсёды хапала.

З драўлянымі прыладамі по-

лікія збаны, даёнкі, гладышы, міскі... Ганчарства хоць і пазней за іншыя рамёствы прыйшло на Па-

яны выкананы ў традыцыях, што на Палессі стагоддзямі існавалі і ўдасканальваліся. Нікога не пакіне аб'якавым адзін з самых унікальных экспанатаў “Спадчыны Палесся” — вясельная сукенка даваеннага часу. Дарэчы, яе можна прымераць, а для хлопчыкаў і мужчын будзе цікава апрануцца ў салдацкі мундзір і адчуць сябе сапраўдным героем. А яшчэ... вас прыбяруць у народныя строі старадаўніх часоў і ўсе жадаючыя стануць у круг парамі. Загучыць музыка: “Кракавяк”, “Лысы”, “Падэспань”... Па-сапраўднаму яскравыя, вогненныя танцы!.. А пасля танцаў прапануюць згуляць у забытую ужо, а калісьці вельмі любімую мясцовую гульнію “Зайчык-Чэбэрайчык”...

А вось “Сялянская хата” — зала нацыянальнай палескай кухні. Тут вам і вугальны прас, і дзіцячая

“Сялянскай хаце” пачастуюць гарачымі блінамі з чаем — такіх вы яшчэ не спрабавалі!

Таксама тут можна ўбачыць унікальныя народныя абрады, якія захаваліся ў Пінскім раёне: фрагмент вясельнага абраду “Скокі на лавах”, траешкі абрад “Ваджэніне Куста”, юр’еўскі абрад “Качанне ў расе”, абрады “Засеўкі гуркоў” і “Праводны тыдзень”, а таксама іншыя элементы сямейна-бытавых і каляндарна-абрадавых святаў. Для ўсіх жадаючых майстры-рамеснікі Піншчыны правядуць майстар-класы і прапануюць гасцям эксклюзіўныя сувеніры.

Цэнтр “Спадчына Палесся” чакае ў гасці ўсіх, каму цікавыя гісторыя і традыцыі Пінскага Палесся.

Валерый ГРЫШКАВЕЦ
Фота
Віалеты ПАДЛУЖНАЙ

